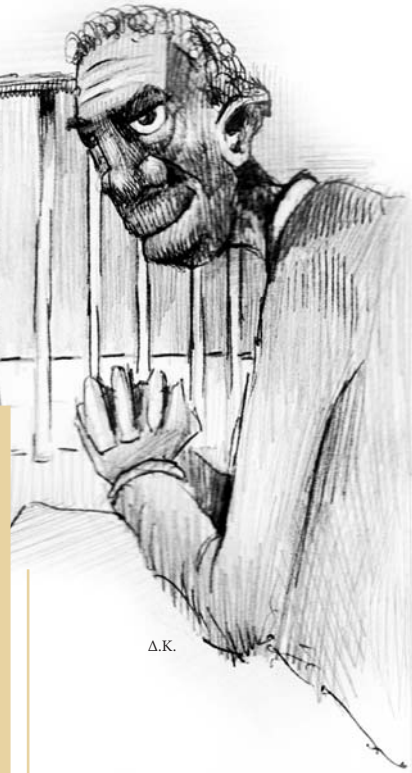

Τόμας Λουμπάνγκα Ντυίλο: Το Χρονικό μιας Προαναγγεληθείσας Δίκης

Οι εξελίξεις στην υπόθεση Λουμπάνγκα συνεχίζουν να εκπλήσσουν. Παρά την αρχική απόφαση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) για την απαλλαγή και απελευθέρωση του κατηγορουμένου λόγω του ανέφικτου διεξαγωγής μιας δίκαιης δίκης, τελικά το Τμήμα Εφέσεων αναίρεσε πρόσφατα την παραπάνω απόφαση. Επιπλέον, λιγότερο απροσδόκητα στη συνέχεια το Α' Τμήμα Πρώτου Βαθμού, στο οποίο αναπέμφθηκε η υπόθεση, αποφάσισε την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας στις 26 Ιανουαρίου του 2009. [Σελ. 27-42]

Δ.Κ.

του Βίκτωρα Τσιλώνη

Δικηγόρου, υπ. δρος Νομικής ΑΠΘ

Ο Τόμας Λουμπάνγκα Ντυίλο (Thomas Lubanga Dyilo) υπήρξε ο ιδρυτής και πρώην αρχηγός της πολιτικής και παραστρατιωτικής ομάδας «Ένωση των Κογκολέζων Πατριωτών» (UPC - Union des Patriotes Congolais), η οποία συστάθηκε το 2000 στο Κονγκό με τη συμμετοχή ατόμων κυρίως από τη φυλή Χέμα. Στην Ένωση των Κογκολέζων Πατριωτών εντάχθηκαν εξαρχής και οι Πατριωτικές Δυνάμεις για την απελευθέρωση του Κονγκό (Forces Patriotiques pour la Libération du Congo (FPLC), που αποτελούν ουσιαστικά την στρατιωτική πτέρυγα της Ένωσης και διοικούνταν τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 2003 επίσης από τον Λουμπάνγκα.¹

Η επαρχία Ιτούρι, μια περιοχή στην βορειοανατολική πλευρά του Κονγκό, πλούσια σε μεταλλεύματα και με πολλά ορυχεία, έγινε με την έναρξη της νέας χιλιετίας πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ διάφορων παραστρατιωτικών και αντάρτικων ομάδων, με συνέπεια πάνω από εξή-

να χιλιάδες αθώοι πολίτες να σκοτωθούν και περίπου εκατό χιλιάδες να εκτοπιστούν από τις εστίες τους κατά το διάστημα 1999-2005.² Η Ένωση των Κονγκολέζων Πατριωτών κατηγορήθηκε μεταξύ άλλων το 2002 για σφαγές αμάχων στην παραπάνω επαρχία. Επίσης η ίδια οργάνωση κατηγορήθηκε από τον ΟΗΕ και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για την δολοφονία οκτακόσιων πολιτών, μελών κυρίως της φυλής Λέντου, στην πόλη του Μογκμπβαλού και τα γύρω χωριά, καθώς και για την στρατολόγηση παιδιών. Σύμφωνα με μαρτυρίες, συχνά μετά τις μάχες, οι στρατιώτες του Λουμπάνγκα διεξήγαγαν έρευνες από σπίτι σε σπίτι για την σύλληψη, τον βασανισμό και την εκτέλεση ανθρώπων που ανήκαν στη φυλή Λέντου, ενώ χαρακτηριστικό των θηριωδιών που διαπράττονταν είναι ότι μετά τις μάχες στην πόλη Χέμα, οι συλληφθέντες εκτελούνταν διά του θρυμματισμού του κρανίου τους με βριοπούλα.³

Επιπλέον, ο ραδιοφωνικός σταθμός «Οκάπι», που ανήκει στην αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στην Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (MONUC),⁴ είχε δημοσιοποιήσει ότι ο Λουμπάνγκα διέταξε κάθε οικογένεια που ζούσε στις περιοχές υπό τον έλεγχό του να συνεισφέρει υποχρεωτικά στον πόλεμο είτε χρήματα είτε μία αγελάδα είτε ένα παιδί που θα στρατολογούνταν για την στελέχωση της αντάρτικης ομάδας του. Αυτό είχε ως συνέπεια πολλά παιδιά ηλικίας μεταξύ δέκα και δεκαπέντε ετών να γίνουν αντάρτες, να οπλοφορούν και να διαπράττουν κτηνωδίες υπό τις διαταγές του.

Εξαιτίας των παραπάνω γεγονότων η Εισαγγελία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) είχε ήδη ξεκινήσει από τον Μάρτιο του 2004, έπειτα από αίτηση της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό,⁵ την διερεύνηση εγκλημάτων που συνέβησαν στο έδαφος του Κονγκό μετά την 1η Ιουλίου του 2002⁶ και ενέπιπταν στην δικαιοδοσία του δυνάμει του άρθρου 14 του Καταστατικού της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΚΡΔΠΔ),⁷ ενώ αξίζει να επισημανθεί ότι η κατάσταση στην επαρχία Ιτούρι παρακολουθούνταν ανεπίσημως ήδη από το 2003.

Ωστόσο, παρά τις προαναφερθείσες κτηνωδίες τόσο από την πλευρά των ανταρτών του Λουμπάνγκα

όσο και από τις αντίπαλες αντάρτικες ομάδες στην εν λόγω επαρχία του Κονγκό, η ευαισθησία της «διεθνούς κοινότητας»⁸ εκδηλώθηκε έντονα μόνο ύστερα από τον θάνατο εννέα κυανόκρανων του ΟΗΕ από το Μπαγκλαντές⁹ στα τέλη Φεβρουαρίου του 2005.¹⁰ Έτσι, η κυβέρνηση του Κονγκό, η οποία διατηρούσε μέχρι πρότινος μια εξόχως αμφιλεγόμενη στάση,¹¹ αναγκάστηκε να προβεί στην σύλληψη τεσσάρων αρχηγών παραστρατιωτικών οργανώσεων της περιοχής, μεταξύ των οποίων και ο Λουμπάνγκα, μολονότι η δολοφονία των κυανόκρανων είχε αποδοθεί αρχικά μόνο στον Φλόριμπερτ Νιαμπού (Floribert Njabu), αρχηγό του Εθνικού και Αντιρατσιστικού Μετώπου (Front des Nationalistes et Intégrationnistes (FNI)).

Μετά τη σύλληψή του τον Μάρτιο του 2005, ο Λουμπάνγκα παρέμεινε για έναν ολόκληρο χρόνο σε φυλακή στην Κινσάσα, πρωτεύουσα του Κονγκό,¹² αλλά προτού προλάβει να δικαστεί εκεί για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονία, το Πρώτο Τμήμα Προδικασίας του ΔΠΔ¹³ -αφού πείστηκε για την ύπαρξη βάσιμων ενδείξεων σχετικά με την διάπραξη του εγκλήματος πολέμου της στρατολόγησης και κατάταξης παιδιών κάτω των δεκαπέντε ετών και την μετέπειτα χρησιμοποίησή τους σε εχθροπραξίες από τον Τόμας Λουμπάνγκα- εξέδωσε ένα σφραγισμένο (δηλαδή μυστικό) ένταλμα σύλληψης εναντίον του στις 10 Φεβρουαρίου 2006.¹⁴ Με το παραπάνω ένταλμα σύλληψης, το ΔΠΔ ζητούσε ουσιαστικά την έκδοση του Λουμπάνγκα προκειμένου να γίνει ο πρώτος κατηγορούμενος που θα δικαζόταν από αυτό. Εν συνεχεία, ο Γραμματέας του ΔΠΔ διαβίβασε το ένταλμα σύλληψης στην κυβέρνηση του Κονγκό και έτσι ο Λουμπάνγκα μεταφέρθηκε στη Χάγη.¹⁵ Έκτοτε κρατείται στο Τμήμα Κράτησης των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Detention Unit), το οποίο στο παρελθόν φιλοξενούσε τον Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς και σήμερα τον Ράντοβαν Κάραζιτς.

Γεγονός πάντως αποτελεί ότι ο Λουμπάνγκα μεταφέρθηκε στη Χάγη γιατί το Πρώτο Τμήμα Προδικασίας έκρινε -με αμφίβολη είναι αλήθεια νομιμότητα-¹⁶ ότι ο κατηγορούμενος θα έπρεπε να δικαστεί από το ΔΠΔ και όχι από τα εθνικά δικαστήρια της χώρας του (στα

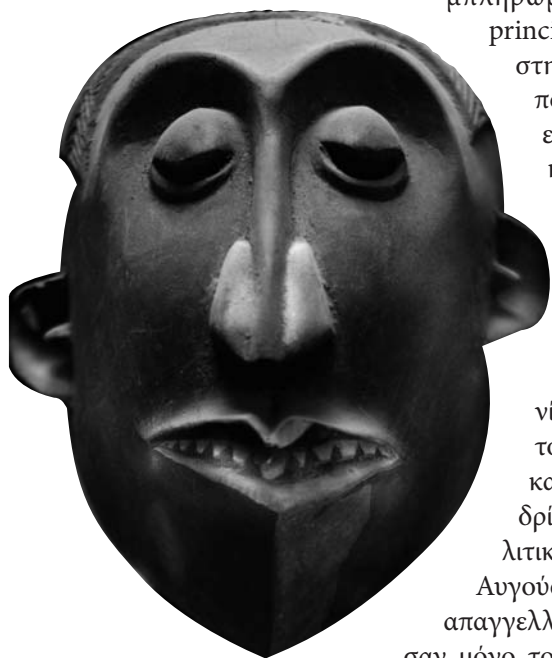
Ο Λουμπάνγκα διέταξε κάθε οικογένεια που ζούσε στις περιοχές υπό τον έλεγχό του να συνεισφέρει υποχρεωτικά στον πόλεμο είτε χρήματα είτε μία αγελάδα είτε ένα παιδί που θα στρατολογούνταν για την στελέχωση της αντάρτικης ομάδας του

οποία, σημειωτέον, είχαν ήδη ξεκινήσει οι δικαστικές διαδικασίες εναντίον του) για το έγκλημα της στρατολόγησης παιδιών.¹⁷ Η επιλογή του συγκεκριμένου εγκλήματος έγινε προφανώς επειδή ο Λουμπάνγκα κατηγορούνταν ήδη σύμφωνα με την αρμόδια εθνική δικαιοδοσία για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονία, αλλά όχι για την στρατολόγηση παιδιών και την χρησιμοποίησή τους σε εχθροπραξίες. Δεδομένου, όμως ότι σύμφωνα με το ΚΡΔΠΔ και την αρχή της συμπληρωματικότητας (complementarity principle),¹⁸ προτεραιότητα δίδεται

στην εκδίκαση υποθέσεων διεθνούς ποινικού δικαίου από τα εκάστοτε εθνικά δικαστήρια, αυτό το νομικό τέχνασμα κρίθηκε μάλλον ως η μόνη «ατραπός» για να παρακαμφθεί η παραπάνω αρχή και να εκδικαστεί η υπόθεση του Λουμπάνγκα από το ΔΠΔ.

Έτσι ο Λουμπάνγκα εμφανίστηκε για πρώτη φορά ενώπιον του ΔΠΔ στις 20 Μαρτίου 2006¹⁹ και δήλωσε κατά την πρώτη συνεδρίαση ότι είναι κατ' επάγγελμα πολιτικός.²⁰ Πέντε μήνες μετά, στις 28 Αυγούστου 2006, επιβεβαιώθηκε ότι οι απαγγελλόμενες κατηγορίες θα αφορούσαν μόνο το έγκλημα πολέμου της στρατολόγησης παιδιών και της χρησιμοποίησής τους σε εχθροπραξίες.²¹

Εντωμεταξύ, στις 31 Ιουλίου 2006, το ΔΠΔ αποδέχθηκε το αίτημα τριών ατόμων²² να συμμετέχουν στη δίκη του Τόμας Λουμπάνγκα Ντυίλο, αφού έκρινε ότι υπήρχαν βάσιμες ενδείξεις πως τα εν λόγω άτομα ήταν θύματα πράξεων που είχαν διαπραχθεί από αυτόν. Γι' αυτό το λόγο το δικαστήριο διέταξε την γνωστοποίηση όλων των δημόσιων εγγράφων²³ στους συνηγόρους των τριών θυμάτων. Αναμφίβολα η παραπάνω απόφαση, η οποία επέτρεψε στα θύματα παραβιάσεων του διεθνούς ποινικού δικαίου να συμμετέχουν από την πρώτη στιγμή

Φωτ.: Β. Καρακατσέλης

στις δικαστικές διαδικασίες, αποτελεί σημαντικό προηγούμενο, αφού κάτι ανάλογο δεν είχε συμβεί ποτέ στο παρελθόν ούτε από το Ειδικό Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ΕΔΠΔΓ) ούτε από το Ειδικό Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Ρουάντα (ΕΔΠΔΡ) ούτε από το Ειδικό Δικαστήριο για την Σιέρα Λεόνε (ΕΔΣΛ), αφού τα καταστατικά τους δεν προέβλεπαν την συμμετοχή των θυμάτων στις δίκες.²⁴

Η επιβεβαίωση των κατηγοριών ξεκίνησε στις 9 Νοεμβρίου και τελείωσε στις 28 Νοεμβρίου 2006. Στις 29 Ιανουαρίου 2007, το Πρώτο Τμήμα Προδικασίας επιβεβαίωσε τις κατηγορίες που είχαν αποδοθεί στον κατηγορούμενο από τον Εισαγγελέα του ΔΠΔ, Λουίς Μορένο Οκάμπο, αλλά οι δικαστικές διαδικασίες σταμάτησαν πρόσκαιρα λόγω θεμάτων ασφαλείας στο Ιτούρι. Παράλληλα, η παραίτηση του συνηγόρου τού Λουμπάνγκα είχε ως αποτέλεσμα τη μεσολάβηση μιας περιόδου διαπραγματεύσεων μεταξύ του ΔΠΔ και της νέας του συνηγόρου, Κάθριν Μαμπίλ, σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους και τα παρεχόμενα μέσα για την υπεράσπιση του κατηγορουμένου.

Στις 9 Νοεμβρίου 2007 το Α' Τμήμα Πρώτου Βαθμού εξέδωσε την «Απόφαση αναφορικά με τον χρόνο και τρόπο αποκάλυψης [στοιχείων] και την ημερομηνία της δίκης», όπου διευκρίνισε σχετικά με τις εμπιστευτικές πληροφορίες που τυχόν θα λαμβάνει η κατηγορούσα αρχή ότι «από τη στιγμή που η Εισαγγελία σύναψε συμφωνίες και κατόπιν έλαβε γνώση αθωωτικών στοιχείων, υποχρεούται να δράσει δίχως βραδύτητα για να άρει αυτές τις συμφωνίες προκειμένου να διασφαλίσει αμελλητί την διεξαγωγή μιας δίκαιης δίκης».²⁵ Δεδομένου ότι το διάστημα εκείνο η έναρξη της δίκης είχε προγραμματιστεί για τις 31 Μαρτίου 2008, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αποκάλυψη των αποδεικτικών στοιχείων από την κατηγορούσα αρχή στην υπεράσπιση θα έπρεπε να γίνει το αργότερο μέχρι τα μέσα Δεκεμβρίου 2007, ενώ η υποχρέωση για την κοινοποίηση εν δυνάμει αθωωτικών στοιχείων²⁶ θα εξακολουθούσε να υφίσταται καθ' όλη την διάρκεια της δίκης, αμέσως μόλις κάτι τέτοιο ήταν πρακτικά εφικτό.²⁷

Λίγο αργότερα, η έναρξη της δίκης τελικά μετα-

Πέντε μήνες μετά, στις 28 Αυγούστου 2006, επιβεβαιώθηκε ότι οι απαγγελλόμενες κατηγορίες θα αφορούσαν μόνο το έγκλημα πολέμου της στρατολόγησης παιδιών και της χρησιμοποίησής τους σε εχθροπραξίες

φέρθηκε στις 23 Ιουνίου 2008. Στις 13 Ιουνίου 2008, όμως, το Α΄ Τμήμα Πρώτου Βαθμού επέβαλε παύση των διαδικασιών της υπόθεσης, επειδή σύμφωνα με την άποψή του δεν ήταν εφικτή η διεξαγωγή μιας δίκαιης δίκης, αφού ο Εισαγγελέας δεν αποκάλυπτε έναν μεγάλο αριθμό εγγράφων που περιείχαν εν δυνάμει αθωωτικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικές με την προετοιμασία της υπεράσπισης. Σύμφωνα δε με τις τελευταίες πληροφορίες που είχε λάβει το δικαστήριο από την Εισαγγελία ο αριθμός των διαφιλονικούμενων εγγράφων ανερχόταν στις 10 Ιουνίου 2008 στα 156.²⁸

Συνοψίζοντας τους λόγους το Α΄ Τμήμα Πρώτου Βαθμού διευκρίνισε ότι: α) Η αποκάλυψη αθωωτικών στοιχείων στον κατηγορούμενο είναι ένα θεμελιώδες χαρακτηριστικό για την προάσπιση του δικαιώματος του κατηγορουμένου για δίκαιη δίκη.²⁹ β) Η κατηγορούσα αρχή προέβη σε εσφαλμένη ερμηνεία και χρήση του Άρθρου 54§3 περ. ε΄ όταν προσχώρησε σε συμφωνίες με πληροφοριοδότες, συνεπεία των οποίων ήταν ο αποκλεισμός του κατηγορουμένου από τη λήψη σημαντικού μέρους αθωωτικών στοιχείων που διαφορετικά θα λάβαινε γνώση, και επομένως αυτό παρεμπόδιζε παράνομα τον κατηγορούμενο από την προετοιμασία της υπεράσπισης του. γ) Το γεγονός πως ούτε το Δικαστήριο είχε λάβει γνώση αυτών των στοιχείων, παρακώλυε την άσκηση της δικαιοδοσίας του σύμφωνα με τα άρθρα 64§2 (διεξαγωγή δίκαιης δίκης), 64§3 περ. γ΄ (πρόσβαση σε έγγραφα) και 67§2 (γνωστοποίηση αποδεικτικών στοιχείων στην υπεράσπιση από τον εισαγγελέα), και καθιστούσε αδύνατη την έκδοση κρίσης σχετικά με το εάν τα εν δυνάμει αθωωτικά στοιχεία συνιστούσαν παραβίαση του δικαιώματος του κατηγορουμένου για δίκαιη δίκη.³⁰

Στο σημείο αυτό αξίζει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι το Καταστατικό του ΔΠΔ δεν περιέχει καμία σχετική διάταξη για την παύση των διαδικασιών. Ωστόσο, το δικαίωμα στη δίκαιη δίκη κατοχυρώνεται στο άρθρο 67 ΚΡΔΠΔ³¹ και συνακόλουθα η μόνη αποδεκτή επίλυση του προβλήματος θα ήταν η κοινοποίηση των εγγράφων στην υπεράσπιση, γεγονός όμως που με τη σειρά του θα συνιστούσε παραβίαση της συμφωνίας εχεμύθειας που υπογράφηκε μεταξύ της Εισαγγελίας

του ΔΠΔ από την μία πλευρά και του ΟΗΕ και μη κυβερνητικών οργανισμών από την άλλη. Το δικαίωμα δε αυτό είναι αναφαίρετο και απαραβίαστο για όλους τους κατηγορουμένους του ΔΠΔ, μολοντί λόγω της βαρύτητας των εκδικαζόμενων αδικημάτων οι κατηγορούμενοι αυτοί ανήκουν στην «αφρόκρεμα» των απεχθέστερων εγκληματιών.

Με άλλα λόγια, ο Εισαγγελέας είχε αποκτήσει τα συγκεκριμένα έγγραφα από διάφορες πηγές, όπως τα Ηνωμένα Έθνη, υπό τον όρο της εχεμύθειας,³² δηλαδή κατόπιν της διαβεβαίωσής του προς τους κατόχους των εν λόγω πληροφοριών ότι η ταυτότητά και οι πληροφορίες τους δεν θα αποκαλύπτονταν ούτε στην υπεράσπιση αλλά ούτε και στους δικαστές του ΔΠΔ. Υπ' αυτές τις περιστάσεις λοιπόν το Δικαστήριο διέταξε την απελευθέρωση του Λουμπάνγκα στις 2 Ιουλίου 2008, ενώ ο Εισαγγελέας του ΔΠΔ εφείσβαλε την απόφαση.

Τελικά στις 21 Οκτωβρίου 2008, το Τμήμα Εφέσεων –παρά την μειοψηφούσα γνώμη του Κύριου δικαστή Γεωργίου Μ. Πίκη– έκρινε ότι η «εφεισιβαλλόμενη απόφαση ήταν εσφαλμένη, επειδή το Τμήμα Πρώτου Βαθμού, όταν διέταξε την άνευ όρων απελευθέρωση του κ. Λουμπάνγκα Ντυίλο δεν έλαβε επαρκώς υπόψη του τον υφ' όρων χαρακτήρα της παύσης των διαδικασιών». Επίσης το Τμήμα Εφέσεων τόνισε ότι το ζήτημα θα έπρεπε να αναπεμφθεί «στο Τμήμα Πρώτου Βαθμού για νέα αξιολόγηση σχετικά με την απελευθέρωση του κρατουμένου σύμφωνα με την απόφασή του σ' αυτή την έφεση... λαμβάνοντας υπόψη του όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά κατά τη στιγμή της νέας αξιολόγησης» (δική μου έμφαση).³³ Το συμπέρασμα αυτό του Τμήματος Εφέσεων ήρθε μάλλον ως φυσικό επακόλουθο της αρχικής του επισήμανσης κατά την έκδοση της απόφασης ότι «εάν ένα τμήμα επιβάλλει μια υφ' όρων παύση των διαδικασιών, η άνευ όρων απελευθέρωση του κατηγορουμένου δεν είναι η *αναπόφευκτη* συνέπεια ...[α]ντίθετα, το Δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει όλες τις σχετικές συνθήκες και να θεμελιώσει την απόφασή του για την απελευθέρωση ή κράτηση με βάση τα κριτήρια των άρθρων 60 και 58§1 του Καταστατικού».³⁴

Συνακόλουθα, στις 18 Νοεμβρίου 2008, το Πρώτο

Φωτ.: Β. Καρακατέλης

Τμήμα του ΔΠΔ έθεσε όλως τέρμα σ' αυτή την σχοινοτενή προδικαστική διαμάχη, ανακοινώνοντας την άρση της παύσης των διαδικασιών κατά του Τόμας Λουμπάνγκα Ντύλιο, λόγω ανυπαρξίας πλέον των προϋφιστάμενων αιτιών που καθιστούσαν ανέφικτη την διεξαγωγή μιας δίκαιης δίκης και διατάζοντας την αποκάλυψη όλων των σχετικών εγγράφων στην υπεράσπιση. Η λιτή απόφαση του δικαστηρίου εκφωνήθηκε προφορικά σε δημόσια συνεδρίαση στις 18 Νοεμβρίου 2008. Όπως ήδη αναφέρθηκε, το ακριβές κείμενο της απόφασης ακόμη απουσιάζει.³⁵

Έτσι με την παραπάνω απόφαση το Α' Τμήμα Πρώτου Βαθμού, το οποίο είχε πρώτο την ευκαιρία να εξετάσει από την εισαγγελία το επίμαχο αποδεικτικό υλικό,³⁶ αποφάσισε την έναρξη της διαδικασίας στις 26 Ιανουαρίου, παρά τα δηκτικά σχόλια τις υπεράσπισης για αδικαιολόγητη καθυστέρηση και καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος της Εισαγγελίας του ΔΠΔ που εδράζεται στο άρθρο 54§3(ε) και αφορά την εμπιστευτική χρήση εγγράφων ή πληροφοριών με σκοπό την παραγωγή νέων αποδεικτικών στοιχείων, εφόσον ο πληροφοριοδότης επιθυμεί εχεμύθεια.³⁷

Η απροσδόκητη απόφαση του Α' Τμήματος Πρώτου Βαθμού για επανέναρξη των διαδικασιών στα τέλη Ιανουαρίου φαίνεται ότι ελήφθη διότι η εισαγγελία του ΔΠΔ έκανε στρατηγική στροφή 180 μοιρών και προχώρησε στην ελεύθερη διάθεση όλων των μέχρι τότε εμπιστευτικών εγγράφων που κατείχε τόσο στο δικαστήριο όσο και στην υπεράσπιση.³⁸ Έτσι, το κώλυμα διάθεσης εμπιστευτικών ως τότε εγγράφων που περιείχαν εν δυνάμει αθωωτικά στοιχεία για τον κατηγορούμενο έπαψε να υφίσταται και το Α' Τμήμα Πρώτου Βαθμού έκρινε ότι η διαδικασία θα μπορούσε να συνεχιστεί.

Η αρχική απόφαση παύσης της διαδικασίας είχε κριθεί ανυπολόγιστης αξίας τόσο για το κύρος του ίδιου του ΔΠΔ όσο και για το διεθνές ποινικό δίκαιο, αφού αποτίναζε την πάγια κατηγορία ότι το διεθνές ποινικό δίκαιο και το ΔΠΔ ειδικότερα αποτελούν ένα ακόμη μέσο επιβολής του δικαίου των ισχυρών, όπου η καταδίκη του κατηγορουμένου είναι βέβαιη, ενώ παράλληλα προβαλλόταν έντονα η αξία των θεμελιωδών αρχών του

δικαίου. Έτσι, η αρχή της δίκαιης δίκης είχε προταχθεί περισσότερο ίσως από οποιαδήποτε άλλη φορά σε διεθνές επίπεδο και διατρανωθεί ότι χωρίς την ύπαρξή της δεν είναι εφικτό να απονεμηθεί δικαιοσύνη για κανέναν, ακόμη και εάν δηλαδή ο κατηγορούμενος φέρεται να διέπραξε τα ειδικότερα των εγκλημάτων.

Επίσης, η πρωτόδικη απόφαση για το «πάγωμα» της υπόθεσης συνέβαλε στην προώθηση ενός αισθήματος αμεροληψίας του δικαστηρίου. Το ΔΠΔ δέχθηκε καθ' όλη την διάρκεια των πρώτων χρόνων της λειτουργίας του αυστηρή κριτική εκτός των άλλων και για το γεγονός ότι η Εισαγγελία αποφάσισε να ασχοληθεί καταρχάς αποκλειστικά με την αδύναμη στην πολιτική διεθνή σκηνή Μαύρη Ήπειρο, προκειμένου να επιτύχει εύκολες και πολιτικά ανέξοδες καταδίκες που θα εδραίωναν το ρόλο του, ενώ απέφυγε συστηματικά να εξετάσει περιπτώσεις που αφορούσαν ισχυρές χώρες και ενέπιπταν εν δυνάμει στη δικαιοδοσία του, όπως την περίπτωση χρήσης λευκού φωσφόρου στη Φαλούτζα από αμερικανικές και βρετανικές δυνάμεις ή την εισβολή των ισραηλινών δυνάμεων στην Γκάζα σήμερα.³⁹ Η όλως απροσδόκητη αρχική απαλλαγή του Τόμας Λουμπάνγκα Ντυίλο, του πρώτου δηλαδή κατηγορουμένου που επρόκειτο να δικαστεί από το ΔΠΔ, φαινόταν ικανή να ανατρέψει θεματικά τις παραπάνω κριτικές, να θωρακίσει τον σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορουμένου και να εξοστρακίσει τις αιτιάσεις ότι στο διεθνές ποινικό δίκαιο ο σκοπός αγιάζει τα μέσα. Ωστόσο, η τελευταία αναπάντεχη και πάλι δικαστική εξέλιξη διέψευσε τις μεγάλες προσδοκίες εξαιρετικά σύντομα.

Σημειώσεις Τέλους

* Θα ήθελα να ευχαριστήσω τη λέκτορα Νομικής στο πανεπιστήμιο του Νότινχαμ Δρ. Ολυμπία Μπέκου και τον νομικό σύμβουλο του NDC-GR Κωνσταντίνο Μορτόπουλο για την προθυμία τους να κάνουν χρήσιμες επισημάνσεις επί προγενέστερης έκδοσης του κειμένου μέσα σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Φυσικά, για όσα λάθη ή αβλεψίες έχουν τυχόν εμφιλοχωρήσει στο τελικό κείμενο ευθύνομαι αποκλειστικά ο ίδιος.

1. Βλ. *infra* Ένταλμα Σύλληψης του Τόμας Λουμπάνγκα, ICC-01/04-01/06-2-tEN 03-04-2006 1/5 UM PT, υποσ. 14.
2. Συνολικά, ωστόσο ο αριθμός των νεκρών σε όλη την χώρα υπολογίζεται στους 3.800.000 ανθρώπους. Ιστοσελίδα Γραφείου Τύ-

που των Ηνωμένων Εθνών, *Annan Condemns Murder of Nine UN Peacekeepers in DR of Congo* <http://www0.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=13462&Cr=democratic&Cr1=congo>, τελευταία επίσκεψη στις 10 Δεκεμβρίου 2008.

3. Human Rights Watch, “Arrest All Ituri Warlords”, 10 Μαρτίου 2005, ηλεκτρονικά διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Παρατηρητηρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, <http://www.hrw.org/en/news/2005/03/10/arrest-all-ituri-warlords> τελευταία επίσκεψη 10 Δεκεμβρίου 2008.

4. Για τον ρόλο της αποστολής του ΟΗΕ (MONUC) στην περιοχή βλ. M. Plaut, *UN Troops ‘Traded Gold with Guns’*, BBC NEWS, 23 Μαΐου 2007, διαθέσιμο στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6681457.stm>, τελευταία επίσκεψη στις 10 Δεκεμβρίου 2008.

5. Office of the Prosecutor, *Decision Assigning the Situation in The Democratic Republic of Congo to Pre-Trial Chamber I*, ICC-01/04-1/06-07-2004, ηλεκτρονικά διαθέσιμο στην σελίδα http://www.icc-cri.int/library/cases/ICC-01-04-01-06-10_English.pdf, τελευταία επίσκεψη στις 10 Δεκεμβρίου 2008.

6. Ημερομηνία που το Καταστατικό της Ρώμης του ΔΠΔ (ΚΡΔΠΔ) υπογράφηκε από 60 χώρες, όπως προβλεπόταν, και τέθηκε σε ισχύ. Ακριβώς εκείνο το χρονικό σημείο τέθηκε και ως σημείο έναρξης της δικαιοδοσίας του σύμφωνα με το άρθρο 11§1 ΚΡΔΠΔ.

7. Σύμφωνα με το άρθρο 14 ΚΡΔΠΔ με τίτλο «Παραπομπή πραγματικής κατάστασης από Κράτος Μέρος»: «1. Ένα Κράτος-Μέρος μπορεί να παραπέμψει στον Εισαγγελέα μία πραγματική κατάσταση στο πλαίσιο της οποίας φαίνεται να έχουν διαπραχθεί ένα ή περισσότερα εγκλήματα υπαγόμενα στην δικαιοδοσία του Δικαστηρίου ζητώντας από τον Εισαγγελέα να ερευνήσει την κατάσταση με σκοπό να διαπιστώσει αν πρέπει να απαγγελθεί κατηγορία κατά ενός ή περισσότερων προσώπων για τη διάπραξη των εγκλημάτων αυτών. 2. Η παραπομπή θα καθορίζει, στο βαθμό του δυνατού, τις σχετικές περιστάσεις και θα συνοδεύεται από όλα τα σχετικά έγγραφα που έχει στη διάθεση του το Κράτος που παραπέμπει την πραγματική κατάσταση.»

8. Ανακοίνωση του προέδρου του Συμβουλίου Ασφαλείας, *Security Council Condemns Murder of Nine UN Peacekeepers In Democratic Republic of Congo*, SC/8327/Rev.1, 4 Μαρτίου 2005, διαθέσιμο στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2005/sc8327.html>, τελευταία επίσκεψη 10 Δεκεμβρίου 2008.

9. *U.N. Troops in Congo Kill 50 Militiamen in Gun Battle*, NEW YORK TIMES, 3 Μαρτίου 2005, ηλεκτρονικά διαθέσιμο στη <http://www.nytimes.com/2005/03/03/international/africa/03congo.html?fta=y>, τελευταία επίσκεψη στις 10 Δεκεμβρίου 2008. Βέβαια και ο ΟΗΕ φαίνεται πως για μία ακόμη φορά δεν είναι άμοιρος ευθυνών, αφού μέλη του φέρονται αναμειγμένα σε εμπόριο ανταλλαγής των παραδοθέντων-κατεχευμένων όπλων με χρυσό από τις παραστρατιωτικές ομάδες της περιοχής το 2005. Δεδομένου ότι

χρονικά το γεγονός αυτό συμπίπτει με τον θάνατο των εννιά κυ-
ανόκρανων του ΟΗΕ, δεν μπορεί εύκολα κανείς να αποφύγει την
εικασία ότι το άκρως επικερδές αυτό εμπόριο ίσως ήταν και η αιτία
του θλιβερού συμβάντος. *M. Plaut, loc. cit.*, υποσ. 4.

10. Η αποστολή του ΟΗΕ (MONUC) στην Λαϊκή Δημοκρατία του
Κονγκό είναι από τις μεγαλύτερες στον κόσμο, καθώς σ' αυτήν
υπηρετούν 14.000 περίπου στρατιώτες προκειμένου να συνδρά-
μουν στην ειρηνευτική διαδικασία. *Loc. cit.*, υποσ. 8.

11. Είναι αξιολογούμενο ότι στις 10 Ιανουαρίου 2005, ο αρχηγός του
Κονγκολέζικου ΓΕΕΘΑ διόρισε πέντε πρώην αρχηγούς ανταρτών
που δραστηριοποιούνταν στην επαρχία του Κονγκό ως στρατη-
γούς του Κονγκό. Τέσσερις από αυτούς φέρονται αναμειγμένοι
σε σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εγκλήματα
πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, ενώ για έναν
από αυτούς, τον Ζερμέν Κατάνγκα (*Germain Katanga*), ασκήθηκε
δίωξη από την Εισαγγελία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και
αναμένεται να δικαστεί στη Χάγη. Βλ. *Human Rights Watch, D.R.
Congo: Army Should Not Appoint War Criminals*, 13 Ιανουαρίου
2005, ιστοσελίδα Παρατηρητηρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα,
<http://www.hrw.org/en/news/2005/01/13/dr-congo-army-should-not-appoint-war-criminals>, τελευταία επίσκεψη 10 Δεκεμβρίου
2008.

12. Βλ. ιστοσελίδα [http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/
db/facts/thomas_lubanga-dyilo_294.html](http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/facts/thomas_lubanga-dyilo_294.html), τελευταία επίσκεψη
στις 12 Δεκεμβρίου 2008.

13. Κρίθηκε σκόπιμο στο παρόν άρθρο, παρά τις όποιες προσωπι-
κές επιφυλάξεις, να ακολουθηθεί η ορολογία που χρησιμοποιείται
στο Ν. 3003/2002 για την Κύρωση του Καταστατικού της Ρώμης
του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΚΡΔΠΔ).

14. Ένταλμα σύλληψης του Τόμας Λουμπάνγκα με τίτλο
'*Situation in the Democratic Republic of the Congo in the Case of
the Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo, Under Seal Warrant of
Arrest*', ICC-01/04-01/06-2-tEN 03-04-2006, ηλεκτρονικά πλέον
διαθέσιμο στο διαδίκτυο (αφού αναθεωρήθηκε ως δημόσιο έγγρα-
φο) στην ιστοσελίδα [http://www.icc-cpi.int/library/cases/ICC-01-
04-01-06-2_tEnglish.pdf](http://www.icc-cpi.int/library/cases/ICC-01-04-01-06-2_tEnglish.pdf), τελευταία επίσκεψη στις 10 Δεκεμβρίου
2008. Σύμφωνα με το ένταλμα σύλληψης ο Λουμπάνγκα θεωρή-
θηκε ότι ήταν ποινικά υπεύθυνος δυνάμει του άρθρου 25§3 περ.
α' ΚΡΔΠΔ [3. *In accordance with this Statute, a person shall be
criminally responsible and liable for punishment for a crime within
the jurisdiction of the Court if that person:(a)Commits such a
crime, whether as an individual, jointly with another or through
another person, regardless of whether that other person is criminally
responsible*] για αδικήματα που περιγράφονται στο άρθρο 8§2 περ.
β' υποπερ. xxvii ή 8§2 περ. ε' υποπερ. vii του ΚΡΔΠΔ. Επίσης κρί-
θηκε ότι σύμφωνα με το άρθρο 58§1 περ. β' ΚΡΔΠΔ ήταν απαραί-
τητη η σύλληψή του για να βεβαιωθεί η παρουσία του κατηγορου-
μένου στη δίκη και να μην παρακωλυθούν οι δικαστικές έρευνες.

15. Στην επαρχία Ιτούρι, αρκετοί άνθρωποι επιδοκίμασαν την πα-

Στις 13 Ιουνίου
2008 το Α' Τμήμα
Πρώτου Βαθμού
επέβαλε παύση
των διαδικασιών
της υπόθεσης,
επειδή σύμφωνα
με την άποψή του
δεν ήταν εφικτή η
διεξαγωγή μιας δί-
καιης δίκης, αφού
ο Εισαγγελέας δεν
αποκάλυπτε έναν
μεγάλο αριθμό
εγγράφων που πε-
ριείχαν εν δυνάμει
αθωωτικά στοιχεία

**Η απροσδόκητη
απαλλαγή του
Λουμπάνγκα, του
πρώτου δηλαδή
κατηγορουμένου
που επρόκειτο
να δικαστεί
από το ΔΠΔ,
φαινόταν ικανή
να θωρακίσει
τον σεβασμό
στα θεμελιώδη
δικαιώματα του
κατηγορουμένου**

ρέμβαση του ΔΠΔ ως μία εναλλακτική λύση απέναντι στην αναποτελεσματικό και ποδηγετούμενο εθνικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης, ενώ κάποιοι άλλοι φάνηκαν περισσότερο επιφυλακτικοί και καχύποπτοι απέναντι στους «λευκούς ανθρώπους» που χρησιμοποιούν δύο μέτρα και δύο σταθμά: από την μία επιτρέποντας τον Λουμπάνγκα να διαπράξει εγκλήματα με όπλα που οι ίδιοι του παρείχαν και από την άλλη επιθυμώντας τώρα να τον δουν να τιμωρείται. *Redress, VICTIMS, PERPETRATORS OR HEROES? CHILD SOLDIERS BEFORE THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT*, (London: The Redress Trust), (2006), σ. 22.

16. Η νομιμότητα της απόφασης αμφισβητείται για τους λόγους που αναλύονται παρακάτω.

17. Σύμφωνα με το άρθρο 38§2 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού «[τ]α Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών, δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες». Βλ. επίσης και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης αναφορικά με την ανάμειξη παιδιών σε ένοπλες συρράξεις, το οποίο αφορά τις ουσιαστικά το όριο ηλικίας στα 18 χρόνια και έχει επικυρωθεί από 123 χώρες από τον Φεβρουάριο 2002 που τέθηκε σε ισχύ μέχρι σήμερα. Βλ. ιστοσελίδες UNICEF και ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας Wikipedia http://www.unicef.org/crc/index_30203.html και http://en.wikipedia.org/wiki/Optional_Protocol_on_the_Involvement_of_Children_in_Armed_Conflict, τελευταία επίσκεψη 3 Ιανουαρίου 2009. Αξίζει να υπογραμμιστεί πάντως ότι η Σύμβαση υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Έως σήμερα έχει επικυρωθεί από 191 χώρες, με μοναδικές εξαιρέσεις τις ΗΠΑ και τη Σομαλία. Ένας από τους κύριους λόγους που οι ΗΠΑ δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση, μολονότι πρωτοστάτησαν στο σχεδιασμό της, είναι η απαγόρευση επιβολής θανατικής ποινής σε ανήλικο για οποιοδήποτε έγκλημα διαπράχθηκε προτού γίνει 18 ετών. Ο Μπάρακ Ομπάμα δεσμεύτηκε ωστόσο πριν την εκλογή του για την αναθεώρηση της στάσης των ΗΠΑ. Βλ. βίντεο στο <http://debate.waldenu.edu/video/question-12/#content>.

18. Η αρχή της συμπληρωματικότητας δηλώνεται εξ αρχής στο προοίμιο του ΚΡΔΠΔ. Η αρχή αυτή είναι θεμελιώδης στο ΚΡΔΠΔ και δεν δύναται να παρακαμφθεί εκ του πλαγίου, όπως στην υπόθεση Λουμπάνγκα, αλλά μόνο στις περιπτώσεις που ρητά ορίζονται στο ίδιο το καταστατικό. Βλέπε άρθρα 13-15 ΚΡΔΠΔ, αλλά επίσης και Άρθρο 17 ΚΡΔΠΔ με τίτλο Θέματα παραδεκτού όπου διακρινίζεται *inter alia* ότι «το Δικαστήριο αποφανόμαστε ότι μία υπόθεση είναι απαράδεκτη όταν: (α) Η υπόθεση ερευνάται ή έχει ασκηθεί δίωξη από ένα Κράτος το οποίο έχει δικαιοδοσία επ' αυτής, εκτός αν το Κράτος είναι απρόθυμο ή βρίσκεται σε αληθινή αδυναμία να εκτελέσει την έρευνα ή δίωξη». Στην συγκεκριμένη περίπτωση όμως η κυβέρνηση του Κονγκό είχε ήδη ασκήσει δίωξη στον Λουμπάνγκα και μάλιστα για αριθμητικά περισσότερα και ηθικώς βαρύτερα εγκλήματα (π.χ. γενοκτονία).

19. Αξίζει να σημειωθεί ότι εξαρχής τέθηκαν επί τάπητος τα ζητήματα της παράνομης σύλληψης και κράτησης του Λουμπάνγκα επί ένα έτος στο Κονγκό, της δικαιοδοσίας του ΔΠΔ (όπως παραδοσιακά συμβαίνει στο διεθνές ποινικό δίκαιο από τις δίκες της Νυρεμβέργης έως σήμερα με τις υποθέσεις Τάντιτς, Μιλόσεβιτς κ.α.) καθώς και των προθεσμιών μέσα στις οποίες δικαιούνταν ο Λουμπάνγκα να εφεσιβάλλει τις μέχρι τότε εκδοθείσες αποφάσεις του ΔΠΔ που τον αφορούσαν και επί των οποίων έλαβε γνώση αφού η πενθήμερη προθεσμία σύμφωνα με το καταστατικό του ΔΠΔ είχε εκπνεύσει προ πολλού). Βλ. *International Criminal Court, Pre Trial Chamber I, Situation Democratic Republic of Congo, case number ICC01/04-01/06, First Appearance Hearing in Open Session, Δευτέρα 20 Μαρτίου 2006*, σ. 9-10, ηλεκτρονικά διαθέσιμο http://www.icc-cpi.int/library/cases/ICC-01-04-01-06-T-3_English.pdf, τελευταία επίσκεψη στις 26 Δεκεμβρίου 2008.

20. *Ibid.*, σ. 4.

21. Η περίπτωση του Λουμπάνγκα θυμίζει λίγο την περίφημη υπόθεση του Αλφόνσο Γκάμπριελ Καπόνε (Alphonse Gabriel Carone), ευρύτερα γνωστού ως Αλ Καπόνε, ο οποίος τελικά καταδικάστηκε σε πολυετή κάθειρξη μόνο για φοροδιαφυγή και όχι για δολοφονίες, εκβιασμούς ή απάτες. Βλ. σχετικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις http://en.wikipedia.org/wiki/Al_Carone (Εγκυκλοπαίδεια Wikipedia), <http://www.chicagohs.org/history/carone/cpn3.html>, <http://www.chicagohs.org/history/carone/cpn3a.html> (ιστοσελίδα για την ιστορία του Σικάγο) και <http://www.alcaronemuseum.com/timeline.html> (ψηφιακό μουσείο του Αλ Καπόνε), τελευταία επίσκεψη 20 Δεκεμβρίου 2008.

22. Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι στο δικαστήριο είχαν κατατεθεί συνολικά 74 αιτήσεις προσώπων, τα οποία ζητούσαν να αναγνωριστούν ως θύματα, αλλά τελικά το ΔΠΔ ενέκρινε μόνο τις αιτήσεις τριών εξ αυτών. Βλ. *Report on the operation of the Court's legal aid system and proposals for its amendment, ICC-ASP/6/4, 31 Μαΐου 2007*, §20.

23. Με άλλα λόγια το δικαστήριο διέταξε την γνωστοποίηση στους συνηγόρους των θυμάτων όλων των μη διαβαθμισμένων ως απορρήτων εγγράφων.

24. Έκτοτε η πολιτική αγωγή για τα θύματα είχε τη δυνατότητα όχι απλά να παρακολουθεί επίσημα τη διαδικασία, αλλά και να καταθέτει εγγράφως τις προτάσεις της επί διαφόρων ζητημάτων ως συμμετέχων (participant). Βλ. λόγου χάριν “*Submissions on preliminary issues*”, ICC-01/04-01/06-957-IENG και “*Submissions of the legal representative of victim a/0105/06 in response to the Order setting out schedule for submissions and hearings regarding the subjects that require early determination*”, ICC-01/04-01/06-961-tENG, στις 24 Σεπτεμβρίου 2007. Ωστόσο, ο νέος θεσμός δεν είναι άμοιρος προβλημάτων αφού μεγάλα ζητήματα έχουν προκύψει μεταξύ άλλων αναφορικά με τον ακριβή αριθμό των θυμάτων, την μορφή και τα πρόσωπα εκπροσώπησής τους καθώς και με τα απαιτούμενα ποσά για την χρηματοδότησή του από το

ΔΠΔ. Βλ. ενδεικτικά, “Proposed Programme Budget for 2008 of the International Criminal Court, ICC-ASP/6/8, 25 July 2007”, Αξιοσημείωτο είναι πως μολονότι το ύψος του συνολικού προϋπολογισμού είναι 97,57 εκατομμύρια ευρώ, το συνολικό ποσό που εκτιμάται ότι θα δαπανηθεί για την συμμετοχή των θυμάτων στη δικαστική διαδικασία ανέρχεται στα 14 εκατομμύρια ευρώ, ήτοι στο 15% περίπου του συνολικού προϋπολογισμού του δικαστηρίου! Επίσης βλ. The Budget and Finance Team of the Coalition for the International Criminal Court, “Submission to the Ninth Session of the Committee on Budget and Finance on 10-18 September 2007, Comments on the Proposed Programme Budget for 2008 of the International Criminal Court, 7 September 2007”, §§ 6, 7 και 19.

25. “From the moment the prosecution entered into the agreements and was thereafter presented with exculpatory materials, it has been under an obligation to act in a timely manner to lift the agreements in order to ensure a fair trial without undue delay.” Βλ. “Decision Regarding the Timing and Manner of Disclosure and the Date of Trial”, 9 Νοεμβρίου 2007, ICC-01/04-01/06-1019, §19.

26. Δηλαδή αποδεικτικών στοιχείων που μπορούσαν να συντείνουν στην αθώωση του Λουμπάνγκα .

27. Βλ. “Decision Regarding the Timing and Manner of Disclosure and the Date of Trial, §§25-29.

28. Στις 1 Οκτωβρίου 2007 τα έγγραφα ήταν «500 και ο συνολικός αριθμός σελίδων 3080». Στις 7 Απριλίου 2008 τα έγγραφα ήταν «μάλλον 212 παρά 216», ενώ στις 10 Ιουνίου 2008 ο αριθμός των εγγράφων είχε μειωθεί στα 156. Από αυτά «η Εισαγγελία ενημέρωσε το δικαστήριο ότι 112 ενέπιπταν στον Κανόνα 77 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας του ΔΠΔ, ενώ τα εναπομείναντα 95 (sic) θεωρείτο ότι περιείχαν εν δυνάμει αθωωτικά ή ελαφρυντικά στοιχεία». Βλ. “Decision on the consequences of non-disclosure of exculpatory materials covered by Article 54(3)(e) agreements and the application to stay the prosecution of the accused, together with certain other issues raised at the Status Conference on 10 June 2008”, σ. 8-10, §§ 15, 18-20.

29. *Ibid.*, σ. 34-36, §§77-81, *supra*, όπου μνημονεύεται και η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων *V. v Finland*, no 40412/98, στις 24 Ιουλίου 2007, §74, που αναφέρει ότι “both [the] prosecution and defence must be given the opportunity to have knowledge of and comment on the observations filed and the evidence adduced by the other party...prosecution authorities [must] disclose to the defence all material evidence in their possession for or against the accused”.

30. *Ibid.*, σ. 41-42, §§92-95.

31. Το άρθρο 67§1 ΚΡΔΠΔ αναφέρει ότι: «1. Κατά την εκδίκαση οποιασδήποτε κατηγορίας, ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα διεξαγωγής της δίκης σε δημόσια συνεδρίαση, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του παρόντος Καταστατικού, το δικαίωμα δίκαιης δίκης διεξαγόμενης αμερόληπτα και το δικαίωμα στις ακό-λουθες ελάχιστες εγγυήσεις με πλήρη ισοτιμία».

32. Είναι αλήθεια ωστόσο ότι πρώτη η Εισαγγελία του ΔΠΔ αναφέρθηκε στο ζήτημα της εμπιστευτικότητας με έγγραφό της που κατατέθηκε στις 11 Σεπτεμβρίου 2007 με τίτλο “Prosecution’s submission regarding the subjects that require early determination: trial date, languages to be used in the proceedings, disclosure and e-court protocol”, 11 September 2007, ICC-01/04-01/06-951.

33. Appeals Chamber, Judgment ICC-01/04-01/06 OA12, διαθέσιμο στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://www.icc-cpi.int/library/cases/ICC-01-04-01-06-1487-ENG.pdf>, τελευταία επίσκεψη στις 26 Δεκεμβρίου 2008, §§44-45, σ. 18

34. *Ibid.*, σ. 3.

35. Εκκρεμεί ως σήμερα το κείμενο της απόφασης που θα επεξηγήσει αυτή την μεταστροφή. Βλ. ανακοίνωση τύπου του ΔΠΔ, *Stay of Proceedings in the Lubanga Case is Lifted - Trial Provisionally Scheduled for 26 January 2009*, (The Hague, 18 November 2008), ICC-CPI-20081118-PR372_ENG, ηλεκτρονικά διαθέσιμη στη διεύθυνση http://www.icc-cpi.int/pressrelease_details&id=445&l=en.html, τελευταία επίσκεψη στις 10 Δεκεμβρίου 2008.

36. Αντίγραφα του οποίου αναμενόταν να δοθούν στην υπεράσπιση λίγο αργότερα, στις αρχές Δεκεμβρίου.

37. Σύμφωνα με την επίσημη μετάφραση του άρθρου 54§3 του Καταστατικού του ΔΠΔ ο Εισαγγελέας μπορεί: (α) Να συλλέγει και να εξετάζει αποδεικτικά στοιχεία (β) να καλεί και να εξετάζει ανακρινόμενους, θύματα και μάρτυρες (γ) να ζητά τη συνεργασία κάθε Κράτους ή διακυβερνητικού οργανισμού ή φορέα κατά την αντίστοιχη αρμοδιότητα ή/και εντολή τους (δ) να συνάψει ρυθμίσεις ή συμφωνίες, που δεν είναι ασυμβίβαστες με το παρόν Καταστατικό και που μπορεί να είναι αναγκαίες για να διευκολύνουν τη συνεργασία ενός Κράτους, διακυβερνητικού οργανισμού ή προσώπου (ε) να δεσμευτεί να μην αποκαλύψει, σε κανένα στάδιο της διαδικασίας, έγγραφα ή πληροφορίες που αποκτά υπό τον όρο της εμπιστευτικότητας και αποκλειστικά για το σκοπό παραγωγής νέων αποδεικτικών στοιχείων, εκτός αν συναινεί αυτός που παρέχει τις πληροφορίες.

38. Σύμφωνα με αυτόπτη παρατηρητή που μου μετέφερε την εμπειρία του και ο οποίος επιθυμεί να παραμείνει ανώνυμος.

39. Η ίδια «απροθυμία» του Εισαγγελέα του ΔΠΔ εμφανίστηκε και στις περιπτώσεις της Βενεζουέλας και του Ιράκ βλ. http://www.iccnw.org/documents/Update_on_the_Court_CommunicationsReceivedOTP_10Feb06.pdf, τελευταία επίσκεψη στις 3 Ιανουαρίου 2009. Στην περίπτωση μάλιστα του Ιράκ η άρνηση του εισαγγελέα να ξεκινήσει έρευνα θεμελιώθηκε στα εξής σημεία: 1) Το Ιράκ δεν έχει προχωρήσει στο καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου 2) Δεν υπήρχαν επαρκείς ενδείξεις για την διάπραξη του εγκλήματος της γενοκτονίας ή εγκλημάτων πολέμου κατά το διάστημα μεταξύ τον Μάρτιο και τον Μάιο του 2003. 3) Παρά τον σημαντικό αριθμό νεκρών που ανήκαν στον άμαχο πληθυσμό τα στοιχεία δεν οδηγούσαν στην εκ προθέσεως δολοφονία αμάχων και μάλιστα σε δυσανάλογο βαθμό με την απόκτηση τακτικού πλεονε-

κτήματος (*military advantage*). Ελαφρώς διαφορετική είναι η περίπτωση της Γεωργίας, καθώς ο Γενικός Εισαγγελέας του ΔΠΔ Μορένο Οκάμπο δήλωσε τον Αύγουστο του 2008 ότι ξεκίνησε ανάλυση της κατάστασης που διαμορφώθηκε στο έδαφος της Γεωργίας και συγκεκριμένα στη Νότια Οσετία κατά την πρόσφατη ένοπλη σύγκρουσή της με τη Ρωσία. Ο Οκάμπο μάλιστα δήλωσε με νόημα ότι ένας από τους λόγους διεξαγωγής της έρευνας είναι ότι η Γεωργία έχει προσχωρήσει στο Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Ωστόσο οι υπεύθυνοι τύπου του ΔΠΔ έσπευσαν να διαχωρίσουν την έννοια της ανάλυσης μιας κατάστασης από την επίσημη διεξαγωγή προκαταρκτικής έρευνας. Βλ. <http://www.rnw.nl/internationaljustice/icc/theicc/080820-georgia-ICC>, τελευταία επίσκεψη στις 3 Ιανουαρίου 2009.